

Asia: VN/1001/2020

Hallituksen esitysluonnos laajakaistarakentamisen tuesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää Liikenne- ja viestintäministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto ja esittää lausuntoaan seuraavaa:

Yleistä

Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen elinvoimainen Suomi. Hallitusohjelman mukaan kattavaa valokuituverkkoa on tarkoitus rakentaa koko maahan. Laajakaistaohjelmaa jatkamalla puretaan laajakaistan investointivelkaa.

Ehdotetun lain tavoitteena on mahdollistaa julkisen tuen myöntäminen alueille, joille laajakaistaa ei ole tulossa markkinaehtoisesti ennen vuotta 2025. Tavoitteena on kehittää digitaalista infrastruktuuria toteuttaen hallitusohjelman ja EU:n laajakaistatavoitteita siten, kaikilla olisi vuonna 2025 mahdollisuus käyttää vähintään 100 Mb/s tiedonsiirtoyhteyksiä, joka voidaan kasvattaa yhteen gigabittiin sekunnissa. Tavoitteet kumpuavat todellisista tarpeista ja ovat kannatettavia.

Muistiossa on rehellisesti tuotu esille, että nopean kiinteän laajakaistan saatavuudessa on suuria alueellisia eroja. Eritoten erot ovat suuria kaupunkimaisten ja maaseutumaisten alueiden välillä: urbaaneilla alueilla 65 prosenttia kodeista oli nopean kiinteän laajakaistan saatavuuden piirissä, kun maaseutumaisilla harvaan asutuilla alueilla vain 24 prosentilla kotitalouksista oli saatavilla vastaava yhteys. Tällä hetkellä yli miljoona kotitaloutta on vailla kiinteää nettiyhteyttä.

Laajakaistaohjelman aikajänne ja rahoitus

Laajakaistan saatavuushaaste ei pääty vuoteen 2025. Jo lähivuosina kotitalouksien on arvioitu tarvitsevan useiden satojen Mbit/s yhteyksiä. Nykyteknologialla tämä käytännössä edellyttää kiinteää valokuitua. Investointivelka on niin mittava, että laajakaistaohjelmaa ei tule päättää vuoteen 2025. Laajakaistaverkot ovat väyläverkkoon rinnastettavaa perusinfrastruktuuria. Vastaavalla tavalla kuin väyläverkon kehittämistä tarkastellaan 12-vuotisena ohjelmalla, tulisi laajakaistaverkon kehittämisen aikajänne oli aiempaa pidempi vaikuttavuuden ja rahoituksen varmistamiseksi.

Muistiossa viitataan julkisen talouden suunnitelmaan, jossa vuodelle 2021 on varattu 5 milj. euroa laajakaistatukeen. Tuella on tarkoitus saada 10 000 uutta kotitaloutta laajakaistan piiriin. On täysin selvää, että hallitusohjelma- ja EU-tavoitteiden toteuttaminen edellyttää kokonaisuutena ihan eri kokoluokan rahoitusta kuin esitysluonnoksen vaikutukset julkiseen talouteen -osiossa mainittu 5 milj. euroa. Muistiossa ei ole esitetty arviota tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavan rahoituksen kokonaismäärästä. Resurssitarpeen esittäminen, karkeallakin tasolla, konkretisoisi haasteen mittaluokkaa. MTK haluaa kiinnittää huomiota ohjelman riittävään ja pitkäjänteiseen rahoitukseen.

Digi-infrarakentaminen koronakriisin elvytystoimiin

Nykytilanteessa talouskasvun ja työllisyyden tukemisen tulee näkyä vahvasti julkisen talouden suunnitelmissa. MTK katsoo, että kotimaisiin uusiutuviin raaka-aineisiin perustuvan vihreän kasvun merkitystä tulee painottaa pandemian jälkeisessä talouden toipumisessa ja pyrkimyksissä hiilineutraaliuteen. Bio-kiertotalous tarvitsee toimivat ja nopeat tietoverkot. Maa- ja metsätaloudessa ja laajemminkin biotaloudessa digitaalisuus on yksi keskeinen keino kilpailukyyn parantamiseksi. Oleellista on, että hallitusohjelman mukaisesti kannustetaan yrittäjyyteen, investointeihin ja työllisyyteen ja että näille luodaan välttämättömät edellytykset koko maassa.

Digiverkkojen kehittäminen parantaa maan eri alueiden saavutettavuutta, etätyöskentelyä ja paikkariippumattomuutta. Kuituverkkojen rakentaminen työllistää paikallisesti, edistää digitalisaation edellytyksiä sekä tukee hallituksen hiilineutraaliustavoitetta ja siirtymää hiilivapaaseen kiertotalouteen.

MTK painottaa, että elvytystoimien yhteydessä usein mainittu digitalisoituminen ei saa johtaa alueiden välisen epäyhdenvertaisuuden kasvuun. Kaikille on luotava mahdollisuus verkko-opiskeluihin, etätyöskentelyyn ja moninaisten palveluiden hyödyntämiseen. Kansalaisilla tulee olla mahdollisuus asumiseen, yrittämiseen ja sujuvaan arkeen koko Suomessa. Koronapandemian aikainen eristys on korostanut sen merkitystä, että kansalaisilla on saatavilla toimivat verkkoyhteydet koko maassa.

Kuntien maksuosuus

Koronakriisin myötä kuntien taloustilanne on vaikeutunut merkittävästi ja vaikuttaa suoraan kuntien mahdollisuuksiin osallistua laajakaistatukilain edellyttämään maksuosuuteen.

MTK katsoo, että kuntien maksuosuutta olisi hyvä tarkastella uudessa tilanteessa ja yhdenmukaistaa Maaseuturahaston hankkeiden kanssa. Jotta hankkeiden toteutuminen ei jää kiinni kuntien maksukyvyistä, tulisi pyrkiä nostamaan valtion rahoitusosuutta.

Vapaa-ajan asunnot mukaan laajakaistahankkeisiin

Maaseudulla sijaitsevan vapaa-ajan asunnon ja kakkosasunnon merkitys on kasvanut toisena kotina ja usein myös etätöpaikkana sekä yrityksen toimipisteenä. Viimeistään koronapandemian aikana on selvinnyt etätömahdollisuuden tärkeys. On myös arvioitu, että koronakevään aikana tehty digiloikka etätöissä tulee jäämään pysyväksi työskentelymuodoksi. Myös tässä mielessä on tärkeää varmistaa toimivien tietoverkkoyhteyksien aiempaa parempi saatavuus ja toimivuus maaseudulla.

Vapaa-ajan asuntojen valokuituverkkoyhteydet ovat olleet maaseuturahaston tukiehdossa tukikelpoisia. MTK katsoo, että vapaa-ajan asuntojen valokuituyhteydet tulisi saada laajakaistatukilain tukikelpoisten kustannusten piiriin samoin ehdoin kuin vakituiset asuinpaikat. Tämä voi osaltaan lisätä mahdollisuutta siihen, että alueilla löytyy riittävästi toimijoita, jotka haluavat investoida valokuituun.

Kotitalouksia voisi lisäksi kannustaa investoimaan laajakaistaan sisällyttämällä laajakaistaliittymän kiinteistökohtainen rakentamisosuus kotitalousvähennyksen piiriin. Tällä olisi todennäköisesti myös työllisyyttä lisäävä vaikutus.

Julkisesti osarahoitetuilla laajakaistahankkeilla on kymmenen viime vuoden aikana ollut tärkeä rooli laajakaistan saatavuuden parantamisessa maaseutumaisilla alueilla. Noin puolet Suomen asukkaista on kuitenkin edelleen valokuituverkon saatavuuden ulkopuolella, eikä ole näköpiirissä, että yhteydet rakentuvat markkinaehtoisesti. Digitaalisen eriarvoisuuden vähentäminen edellyttää julkista tukea laajakaistayhteyksien rakentamiseen myös jatkossa. Tutkimusten tulokset viittaavat siihen, että

valokuidun saatavuus on myönteisesti yhteydessä maaseutualueiden elinvoimaan ja väestönkehitykseen.

Helsingissä kesäkuun 12. päivänä 2020

Jyrki Wallin

Markus Lassheikki

Toiminnanjohtaja

Kehitysjohtaja

Lassheikki Markus

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.